

Sygnatura akt III C 432/21

POSTANOWIENIE

S., dnia 10 marca 2022 r.

Sąd Rejonowy Szczecin – Centrum w Szczecinie III Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Alicja Przybylska

po rozpoznaniu w dniu 10 marca 2022 r. w Szczecinie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa (...) Bank Spółki Akcyjnej z siedzibą we W.

przeciwko D. M.

o zapłatę

w przedmiocie wniosku pozwanego o zwolnienie od kosztów sądowych i ustanowienie pełnomocnika z urzędu

postanawia:

1. oddalić wniosek pozwanego D. M. o zwolnienie od kosztów sądowych w całości;
2. oddalić wniosek pozwanego D. M. o ustanowienie pełnomocnika z urzędu.

Sygn. akt III C 432/21

UZASADNIENIE

postanowienia z dnia 10 marca 2022 r.

Pozwem z dnia 19 grudnia 2019 r. (...) Bank spółka akcyjna z siedzibą we W. wniosła o zasądzenie od pozwanego D. M. na jej rzecz kwoty 6.811,45 zł wraz odsetkami ustawowymi za opóźnienie oraz kosztami postępowania.

W dniu 28 stycznia 2020 roku Referendarz sądowy w Sądzie Rejonowym Lublin – Zachód w Lublinie wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym zgodnie z treścią żądania pozwu (ówczesna sygn. akt VI Nc-e 2460563/19).

Pozwany wniósł sprzeciw od nakazu zapłaty, którym zaskarżył nakaz zapłaty w całości oraz wniósł o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie od powódki na jego rzecz kosztów procesu. Pozwany podniósł zarzut przedawnienia roszczenia.

Wezwany do uzupełnienia braków formalnych sprzeciwu od nakazu zapłaty – poprzez własnoręczne podpisanie sprzeciwu albo nadesłanie własnoręcznie podpisanego egzemplarza sprzeciwu, pozwany wykonał zobowiązanie w terminie.

Postanowieniem z dnia 2 kwietnia 2020 roku Referendarz sądowy w Sądzie Rejonowym Lublin – Zachód w Lublinie przekazał sprawę do rozpoznania do Sądu Rejonowego Szczecin – Centrum w Szczecinie.

Zarządzeniem z dnia 17 kwietnia 2021 roku doręczono pozwanemu odpis pisma pełnomocnika powoda z dnia 29 października 2020 roku wraz z odpisem załączników i zobowiązano go do złożenia pisma przygotowawczego, w którym strona pozwana ustosunkuje się do twierdzeń i wniosków w nim zawartych, powoła wszelkie okoliczności, zarzuty oraz

naprowadzi ewentualne wnioski dowodowe dla poparcia swojego stanowiska w sprawie, w terminie dwutygodniowym od doręczenia zobowiązania, pod rygorem pominięcia spóźnionych twierdzeń i dowodów.

W wykonaniu zobowiązania pozwany złożył pismo, w którym wniósł o skierowanie sprawy do mediacji, zwolnienie od kosztów sądowych w całości oraz wyznaczenie profesjonalnego pełnomocnika z urzędu. W uzasadnieniu pisma wskazał, że pozostaje w ciężkiej sytuacji osobistej i majątkowej. Nie jest w stanie uiścić kosztów pomocy prawnej pełnomocnika. Chciałby uzyskać ochronę prawną i w prawidłowy sposób działać w niniejszym postępowaniu, a nie jest osobą biegłą w zakresie przepisów prawnych. Zrozumienie pism urzędowych napotyka u pozwanego duże problemy, z uwagi na to że nie zna procedur sądowych, a formułowane przez organy twierdzenia są często dla niego skomplikowane i niezrozumiałe.

Złożone pismo obarczone było brakiem formalnym w postaci braku podpisu pod treścią pisma. Ponadto pozwany nie złożył oświadczenia niezbędnego do rozpatrzenia wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych i ustanowienie pełnomocnika z urzędu.

W związku z tym, zarządzeniem z dnia 3 lipca 2021 roku wezwano pozwanego do uzupełnienia braków formalnych pisma, poprzez jego własnoręczne podpisanie, w terminie tygodnia, pod rygorem zwrotu pisma. Ponadto wezwano pozwanego do uzupełnienia braków formalnych wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych i ustanowienie pełnomocnika z urzędu, poprzez załączenie oświadczenia o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania, w terminie tygodniowym, pod rygorem zwrotu wniosku.

Pozwany wykonał powyższe zobowiązania.

Ze złożonego przez pozwanego oświadczenia o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania wynika, że pozwany prowadzi gospodarstwo domowe wraz z żoną, z którą pozostaje w ustroju rozdzielności majątkowej i mają na utrzymaniu trójkę dzieci. D. M. nie jest właścicielem żadnych nieruchomości, ani wartościowych ruchomości, nie ma oszczędności. Nie jest nigdzie zatrudniony i nie osiąga żadnego dochodu. Ma liczne zobowiązania stałe i wydatki, z tytułu: czynszu najmu lokalu mieszkalnego – 3.385 zł, pożyczki hipotecznej – 780 zł, karty kredytowej – 250 zł i dwóch kredytów gotówkowych – po 1.000 zł.

Postanowieniem z dnia 13 listopada 2021 roku Sąd zarządził dochodzenie celem ustalenia stanu majątkowego pozwanego D. M. domagającego się zwolnienia od kosztów sądowych i ustanowienia pełnomocnika z urzędu. Jednocześnie wezwano pozwanego do uzupełnienia wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych i ustanowienie pełnomocnika z urzędu poprzez: przedłożenie aktualnego wyciągu z wszystkich posiadanych przez pozwanego kont, rachunków i lokat bankowych za okres ostatnich 3 miesięcy, przedłożenie deklaracji podatkowej za rok 2020, wskazanie źródła i wysokości dochodów uzyskiwanych przez jego małżonkę, wskazanie czy posiada jakiegokolwiek źródło dochodu (należy podać miesięczną kwotę otrzymywanej pomocy), a jeżeli nie, z jakich środków pokrywa wskazane w rubryce 7 oświadczenia o stanie majątkowym zobowiązania i wydatki stałe, w terminie tygodniowym, pod rygorem oddalenia wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych i ustanowienie pełnomocnika z urzędu.

Pozwany nie ustosunkował się do wezwania.

Sąd zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 102 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 623 z późn. zm.) zwolnienia od kosztów sądowych może się domagać osoba fizyczna, jeżeli złoży oświadczenie, z którego wynika, że nie jest w stanie ponieść bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny lub ich poniesienie narazi ją na taki uszczerbek.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego instytucja zwolnienia od kosztów sądowych stanowi pomoc państwa dla osób, które z uwagi na ich trudną sytuację materialną nie mogą uiścić tych kosztów bez wywołania uszczerbku w koniecznych kosztach utrzymania siebie i rodziny. Ubiegający się o taką pomoc winien w

każdym wypadku wykorzystać swe możliwości zarobkowe, poczynić oszczędności we własnych wydatkach do granic zabezpieczenia koniecznych kosztów utrzymania siebie i rodziny. Dopiero, gdy poczynione w ten sposób oszczędności okażą się niewystarczające – może zwrócić się o pomoc państwa (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 września 1984 r., sygn. akt II CZ 104/84, niepublikowane). Zwolnienie od kosztów ma zatem charakter wyjątkowy i może być stosowane jedynie w szczególnych przypadkach, uzasadnionych trudną sytuacją osoby ubiegającej się o zwolnienie, która ponadto wykaże, że nie posiada środków koniecznych na postępowanie sądowe i nie była w stanie takich środków zgromadzić, ze wskazaniem przyczyn takiego stanu rzeczy. Tym samym, pomoc ta może być przyznana wyłącznie w sytuacji, gdy niemożność poniesienia kosztów postępowania, w całości lub w części, ma charakter obiektywny, na który strona nie ma realnego wpływu. Postępowanie sądowe jest bowiem co do zasady odpłatne. Nadto wskazać należy, że z uwagi na ten szczególny charakter zwolnienia od kosztów sądowych nie może ono opierać się na subiektywnym przekonaniu strony o uniemożliwiającej ponoszenia tych wydatków sytuacji materialnej.

Przenosząc powyższe na grunt przedmiotowej sprawy w ocenie Sądu pozwany nie wykazał, aby jego sytuacja osobista czy majątkowa uzasadniała uwzględnienie wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych. Zaznaczenia przede wszystkim wymaga, że pozwany nie ustosunkował się do zobowiązania sądu wystosowanego w związku zarządzeniem dochodzenia w celu ustalenia jego stanu majątkowego. Wezwanie obarczone było rygorem oddalenia wniosku w przypadku nie wykonania zobowiązania w terminie. Bierność pozwanego nie pozwoliła na weryfikację jego twierdzeń i okoliczności wskazanych w złożonym uprzednio oświadczeniu o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania i tym samym skutkowało oddaleniem wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych. Jak już uprzednio wskazano zwolnienie od kosztów sądowych może mieć miejsce jedynie w sytuacjach wyjątkowych i stanowić wsparcie dla osób najuboższych. Pozwany nie wykazał aby należało do tej kategorii osób. Podkreślenia przy tym wymaga, że samo oświadczenie pozwanego okazało się niewystarczające do oceny jego sytuacji majątkowej i poczynienia kategoriycznych ustaleń co do okoliczności jakie uzasadniają zwolnienie od kosztów sądowych. Pozwany wskazał bowiem, że nie uzyskuje żadnych dochodów, wyliczając jednocześnie obciążające go zobowiązania o znacznej wartości. Pozostaje zatem pytanie z jakich środków pozwany reguluje te zobowiązania, skoro jak podał nie otrzymuje żadnych świadczeń. Jedynie na marginesie wskazać należy, że pozwany nie prowadzi gospodarstwa domowego sam, a wraz z małżonką i trójką małoletnich dzieci. Fakt, iż w jego małżeństwie został ustanowiony ustrój rozdzielności majątkowej nie mógł mieć jednak dla rozstrzygnięcia wniosku ważkiego znaczenia. Jak bowiem wskazał D. M. gospodarstwo domowe prowadzi on wspólnie z małżonką, tak więc sam fakt formalnej rozdzielności majątkowej nie może mieć znaczenia przy ocenie faktycznej sytuacji majątkowej pozwanego.

Mając powyższe na uwadze Sąd oddalił wniosek pozwanego o zwolnienie od kosztów sądowych w całości.

Zgodnie z treścią art. 117 § 2 k.p.c. osoba fizyczna, niezwolniona przez sąd od kosztów sądowych, może się domagać ustanowienia adwokata lub radcy prawnego, jeżeli złoży oświadczenie, z którego wynika, że nie jest w stanie ponieść kosztów wynagrodzenia adwokata lub radcy prawnego bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny. Stosownie zaś do § 5 tego przepisu Sąd uwzględni wniosek, jeżeli udział adwokata lub radcy prawnego w sprawie uzna za potrzebny. Podstawą oddalenia wniosku nie może być skorzystanie przez osobę fizyczną z nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, o których mowa w ustawie z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (Dz. U. z 2021 r. poz. 945).

W świetle treści cytowanego przepisu ustanowienie pełnomocnika z urzędu uzależnione jest od łącznego wystąpienia dwóch przesłanek: 1. stanu majątkowego strony, który uniemożliwia jej poniesienie kosztów pełnomocnika bez uszczerbku utrzymania koniecznego siebie i rodziny oraz 2. od potrzeby udziału w sprawie pełnomocnika zawodowego.

W tym miejscu aktualne pozostają zaprezentowane powyżej rozważania, które poczynił Sąd w odniesieniu do wniosku pozwanego o zwolnienie od kosztów sądowych w całości. D. M. nie wykazał, iż nie jest w stanie ponieść kosztów pełnomocnika. Pozwany nie ustosunkował się do wezwania sądu o uzupełnienie wniosku o odpowiednie

dokumenty, a samo oświadczenie należało ocenić jako co najmniej niewystarczającej i pozostawiające wątpliwości co do wiarygodności wskazanych w nim okoliczności.

W okoliczności faktycznych sprawy w ocenie Sądu brak także podstaw do uznania, aby udział adwokata lub radcy prawnego w sprawie należało uznać za konieczny. Udział pełnomocnika zawodowego w sprawie jest potrzebny w szczególności, gdy strona wnosząca o jego ustanowienie jest nieporadna, ma trudności z samodzielnym podejmowaniem czynności procesowych albo gdy sprawa jest skomplikowana pod względem faktycznym lub prawnym. Przez nieporadność strony należy rozumieć sytuację, w której strona nie potrafi w zrozumiały i poprawny sposób przedstawić swojego stanowiska procesowego oraz nie ma podstawowej orientacji w regułach rządzących procesem cywilnym, w związku z czym nie można zasadnie oczekiwać, iż pouczenia sądu udzielane w trybie art. 5 k.p.c. będą wystarczające dla zapewnienia jej odpowiedniej wiedzy o możliwych i celowych czynnościach procesowych. O potrzebie przyznania pełnomocnika z urzędu można też mówić wtedy, gdy strona wprawdzie nie jest nieporadna, jednakże sprawa ma na tyle skomplikowany pod względem prawnym lub faktycznym charakter, że jej właściwe prowadzenie wymaga pogłębionej wiedzy prawniczej. Sama obawa strony przed samodzielnym udziałem w procesie cywilnym wynikająca z nieposiadania pogłębionej wiedzy prawniczej nie może bowiem stanowić wystarczającej podstawy do przyznania stronie pełnomocnika z urzędu (por. orzeczenie SN z dnia 23 września 1964 r., II PZ 46/64, NP 1965, nr 5, s. 56, zob. także postanowienie SN z dnia 14 stycznia 2002 r., I PZ 99/01, OSNP 2004, nr 4, poz. 66; uzasadnienie postanowienia SN z dnia 10 października 2003 r., II CK 161/03, Lex, nr 148620, postanowienie SA Krakowie z dnia 05.09.2012r., I ACz 1243/12, postanowienie SA w Krakowie z dnia 04.09.2012r., I ACz 1228/12).

Przedmiotowe postępowanie ma doprowadzić do rozstrzygnięcia sporu dotyczącego zwrotu przez pozwanego pożyczki na rzecz powódki. Spór ten jednak, w świetle twierdzeń i zarzutów podniesionych w pozwie i sprzeciwie od nakazu zapłaty należy ocenić jako typowy dla tego rodzaju spraw i jednocześnie nie należący do skomplikowanych pod względem faktycznym i prawnym. Pozwanego nie sposób uznać za osobę nieporadną, wymagającą dla należytego dochodzenia swych praw w procesie pomocy profesjonalnego pełnomocnika. Sprzeciw od nakazu zapłaty został złożony w określonym terminie, co prawda wraz z brakiem formalnym, jednakże tuż po wezwaniu do jego uzupełnienia, pozwany dokonał tego w sposób prawidłowy i w przepisany terminie. Pozwany nadto w sposób prawidłowy wykonał zobowiązanie do uzupełnienia braku formalnego wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu, tj. złożył oświadczenie majątkowe w określonym terminie. Sposób formułowania przez pozwanego myśli w formie pisemnej nie budzi żadnych wątpliwości co do jego stanowiska procesowego, co również uzasadnia przekonanie, że pouczenia udzielane przez Sąd w trybie art. 5 k.p.c. będą wystarczające dla zapewnienia mu odpowiedniej wiedzy o możliwych i celowych czynnościach procesowych. W tym stanie rzeczy nie zachodzi zatem potrzeba udziału adwokata lub radcy prawnego w sprawie, co skutkuje oddaleniem wniosku w tym przedmiocie.

Mając powyższe na uwadze, Sąd oddalił wniosek pozwanego o ustanowienie pełnomocnika z urzędu.